

УДК 342.95-056.24

*В. А. Пастушенко**здобувач**Науково-дослідного інституту публічного права*

## АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВА МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ В УКРАЇНІ

**Актуальність теми.** Оскільки характерною рисою адміністративно-правового статусу місцевих державних адміністрацій є те, що їх посадові обов'язки є первинними, а права вторинними, виникає необхідність їх наукового аналізу, оскільки місцеві державні адміністрації виконують функції держави у сфері благоустрою територіальних одиниць країни та забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян.

Адміністративні права кожного суб'єкта адміністративно-правових відносин, мають власні характерні ознаки, що не схожі з іншими суб'єктами права. Для того щоб визначити адміністративні права місцевих державних адміністрацій в Україні та виявити їх характерні ознаки, нам необхідно проаналізувати чинне законодавство в цій сфері та вичленити окремі категорії що характеризують саме цього суб'єкта права.

Саме ця сфера регулювання правових відносин, має важливе значення для кожного громадянина в нашій державі. Інтереси людини, що проживає на певній територіальній одиниці країни тим чи іншим способом ці кається з місцевим правовим устроєм держави.

Крім того, права місцевих державних адміністрацій є складовим елементом їх адміністративно-правового статусу. Це об'єктивно зумовлює на дослідження цього ключового важливого елементу.

Отже, сукупне вирішення проблем, що виникають у сфері визначення адміністративних прав діяльності місцевих державних адміністрацій в Україні є вкрай необхідним етапом становлення вітчизняної державності.

**Стан дослідження.** Важливим підґрунтям для розгляду теми адміністративних прав місцевих державних адміністрацій в Україні стали праці таких українських і зарубіжних учених, як Є. Ахромкіна, В. Авер'янова, Г. Атаманчука, В. Афанасьєва, В. Бакуменка, О. Бандурки, І. Бачила, Ю. Битяка, Л. Воронової, А. Дегтяра, Т. Закупель, І. Ібрагімової, Ю. Козлова, А. Коренева, М. Лесечка, О. Литвиненко, Я. Малика, В. Олуйка, Н. Нижник, І. Розпутенка, Г. Ситника, О. Сушинського, В. Тертички, В. Троня, А. Урсула, А. Чемериса, С. Чукут, В. Цвєткова, Л. Юзькова та ін.

**Мета статті** полягає в тому щоб на основі теорії адміністративного права, теорії природного права та діючого законодавства виявити і узагальнити об'єктивну природу адміністративних прав місцевих державних адміністрацій в Україні.

Виклад основних положень. Згідно із академічним тлумачним словником української мови, «право» – це система встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових правил (норм) поведінки, зумовлена певними обставинами підстава, здатність, можливість робити, чинити що-небудь, користуватися чим-небудь [1, с. 506].

Розглядаючи нашу проблематику, слід звернути увагу на таку категорію як права людини – це права індивіда та обов'язки держави. Кожна держава несе відповідальність за забезпечення однакового ставлення до всіх людей незалежно від кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших поглядів, національності та соціального походження, майнового статусу, народження та інших ознак. Влада також відповідальна за надання соціального захисту, навчання, роботи, медичних послуг, а також доступу до науки і культури, свободи слова, свободи віросповідання, свободи асоціацій та права на участь у керуванні країною. Людська гідність і рівність – це ключові цінності прав людини [2].

Однак, власні права мають не тільки люди, але й інші суб'єкти публічно-правових відносин, зокрема в нашому випадку – це місцеві державні адміністрації. Для визначення прав цих державних органів, необхідно визначити їх суб'єктивні права та ознайомитися з їх змістом.

Теорія держави і права трактує суб'єктивне право як гарантовану правом і законом міру можливої або дозволеної поведінки особи, яка належить суб'єкту незалежно від того, перебуває він у правових відносинах з іншими суб'єктами чи ні [3, с. 206]; це передбачена нормами права міра можливої поведінки учасника правовідносин. Іншими словами, це міра поведінки, що належить уповноваженій особі для задоволення її інтересів та потреб і яка забезпечується відповідними юридичними обов'язками інших (зобов'язаних) осіб [4].

Таким чином, права місцевих державних адміністрацій – це прописані адміністративними нормами правила дозволеної поведінки для виконання місцевими органами державної виконавчої влади та їх посадовими особами своїх повноважень, пов'язаних з різними галузями правового регулювання. Тобто мова йде про правомірну поведінку місцевих державних адміністрацій у тій чи іншій ситуації під час виконання своїх повноважень.

Деяко зазначимо про правову поведінку – це соціальна поведінка особи (дія або бездіяльність) свідомо вольового характеру, яка є врегульованою нормами права і спричиняє юридичні наслідки, а правомірна поведінка – це суспільно корисна правова поведінка особи (дія або бездіяльність), яка відповідає розпорядженням юридичних норм й охороняється державою [151]. Відповідно до цього, законодавчо дозволена поведінка органів місцевих державних адміністрацій в Україні – це суспільно корисна правова поведінка, що відповідає законодавчо прописаним нормам та охороняється на державному рівні.

Ознаками правомірної поведінки є: 1) вона є суспільно корисною соціальною поведінкою, забезпечує організованість і гармонійність громадського життя, стійкий правопорядок, є найважливішим чинником вирішення завдань і функцій держави й суспільства, задоволення інтересів суб'єктів права; 2) втілена в юридичну форму – відповідає нормам і принципам права; 3) має свідомо вольовий характер, який виражається зовні у вигляді дії або бездіяльності, здійснюється у формах реалізації норм права – додержання, виконання, використання (громадянами), правозастосування (посадовими особами), спричиняє юридичні наслідки – юридичні акти, юридичні вчинки; 4) гарантується, охороняється державою [5].

Таким чином, органи місцевих державних адміністрацій в Україні зобов'язані реалізовувати загальнодержавну політику, дотримуючись вимог держави та потреб суспільства, що проживає на конкретній територіальній одиниці.

Відповідно до чинного законодавства, зокрема Закону України «Про місцеві державні адміністрації» для реалізації таких повноважень місцеві державні адміністрації мають право: 1) проводити перевірки стану додержання Конституції України та законів України, інших актів законодавства органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами, керівниками підприємств, установ, організацій, їх філіалів та відділень незалежно від форм власності і підпорядкування по напрямках, визначених статтею 16 Закону; 2) залучати вчених, спеціалістів, представників громадськості до проведення перевірок, підготовки і розгляду питань, що входять до компетенції місцевих державних адміністрацій, а також залучати громадян, суб'єктів господарювання, їх об'єднання, наукові установи та консультативно-дорадчі органи, що створені при органах державної влади та органах місцевого самоврядування і представляють інтереси громадян та суб'єктів господарювання, до підготовки аналізів регуляторного впливу та виконання заходів з відстеження результативності регуляторних актів; 3) одержувати відповідну статистичну інформацію та інші дані від державних органів і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, політич-

них партій, громадських і релігійних організацій, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від форм власності; 4) давати згідно з чинним законодавством обов'язкові для виконання розпорядження керівникам підприємств, установ, організацій, їх філіалів та відділень незалежно від форм власності і громадянам з контрольованих питань, порушувати питання про їх відповідальність у встановленому законом порядку; 5) звертатися до суду та здійснювати інші функції і повноваження у спосіб, передбачений Конституцією та законами України [6].

Таким чином, законодавець надав органам місцевих державних адміністрацій обмежене коло прав, що в цілому дозволяє забезпечити головні завдання цього органу.

Крім того, оскільки для посадових осіб місцевих державних адміністрацій характерні основні, загальні права державних службовців, ми ознайомимось з ними детальніше.

В Законі «Про державну службу» визначено, що державний службовець має право на повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе й шанобливе ставлення з боку керівників, колег та інших осіб; чітке визначення посадових обов'язків; належні для роботи умови служби та їх матеріально-технічне забезпечення; оплату праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби та рангу; відпустки, соціальне та пенсійне забезпечення відповідно до закону; професійне навчання, зокрема за державні кошти, відповідно до потреб державного органу; просування по службі з урахуванням професійної компетентності та сумлінного виконання своїх посадових обов'язків; участь у професійних спілках з метою захисту своїх прав та інтересів; участь у діяльності об'єднань громадян, крім політичних партій; оскарження в установленому законом порядку рішень про накладення дисциплінарного стягнення, звільнення з посади державної служби, а також висновку, що містить негативну оцінку за результатами оцінювання його службової діяльності; захист від незаконного переслідування з боку державних органів та їх посадових осіб у разі повідомлення про факти порушення вимог цього закону; отримання від державних органів, підприємств, установ та організацій, органів місцевого самоврядування необхідної інформації з питань, що належать до його повноважень, у випадках, установлених законом; безперешкодне ознайомлення з документами про проходження ним державної служби, зокрема висновками щодо результатів оцінювання його службової діяльності; проведення службового розслідування за його вимогою з метою зняття безпідставних, на його думку, звинувачень або підозри [7].

В Законі також прописано, що державні службовці реалізують й інші права, визначені в поло-

женнях про структурні підрозділи державних органів і посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах [7].

Тобто державні службовці місцевих державних адміністрацій, мають загальні права, які встановлені чинним законодавством про державну службу. Однак вони мають ще й спеціальні права, які передбачають нормативно-правові акти, які регулюють конкретну сферу їхньої діяльності.

Вищенаведене дає можливість сформулювати такі висновки щодо адміністративних прав місцевих державних адміністрацій в Україні:

1) органи місцевих державних адміністрацій в Україні зобов'язані реалізовувати загальнодержавну політику, дотримуючись вимог держави та потреб суспільства, що проживає на конкретній територіальній одиниці;

2) права місцевих державних адміністрацій призначені для виконання посадовими особами цього органу своїх зобов'язань, щодо благоустрою територіальних одиниць країни та забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян.

3) державні службовці місцевих державних адміністрацій, мають загальні права, які встановлені чинним законодавством про державну службу. Однак вони мають ще й спеціальні права, які передбачають нормативно-правові акти, які регулюють конкретну сферу їхньої діяльності

4) місцеві державні адміністрації є носіями суб'єктивного адміністративного права, їх права встановлені окремо в чинному законодавстві України.

Отже, адміністративні права місцевих державних адміністрацій в Україні – це прописані адміністративними нормами правила дозволеної поведінки для виконання місцевими органами державної виконавчої влади та їх посадовими особами своїх повноважень, пов'язаних з реалізацією загальнодержавної політики, щодо благоустрою територіальних одиниць країни та забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян.

### Література

1. Білодід І. Словник української мови: в 11 тт. АН УРСР. Інститут мовознавства. Київ. *Наукова думка*. 1970-1980. Т. 7. 1976. 724 с.
2. Права – це те, чим наділений кожен, і вони в усіх рівні, включаючи людей з інвалідністю. Газета «Наш День»: веб-сайт. 2016. URL: <http://nday.te.ua/prava-tse-te-chym-nadilenyj-kozhen-i-vony-v-usih-rivni-vklyuchayuchy-lyudej-z-invalidnistyu/>
3. Скакун О. Теорія держави і права: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Вид. стер. Харків. Консум. 2008. 655 с.
4. Ведерніков Ю., Папірна А. Теорія держави і права: навч. посібник. Київ. *Знання*. 2008. 333 с.

5. Суб'єктивне право і суб'єктивний обов'язок як основний юридичний зміст правовідносин. UKRREFERAT. 2016. URL: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=27922&pg=4>

6. Про місцеві державні адміністрації. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 20-21, ст.190 Голос України від 12.05.1999

7. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 4. Ст. 43.

### Анотація

**Пастушенко В. А. Адміністративні права місцевих державних адміністрацій в Україні.** – Стаття.

В статті визначено, що адміністративні права місцевих державних адміністрацій в Україні – це прописані адміністративними нормами правила дозволеної поведінки для виконання місцевими органами державної виконавчої влади та їх посадовими особами своїх повноважень, пов'язаних з реалізацією загальнодержавної політики, щодо благоустрою територіальних одиниць країни та забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян.

*Ключові слова:* адміністративно-правовий статус, Верховна Рада України, місцева державна адміністрація, нормативно-правовий акт, обов'язки, органи публічної адміністрації, поняття, права.

### Аннотация

**Пастушенко В. А. Административные права местных государственных администраций в Украине.** – Статья.

В статье определено, что административные права местных государственных администраций в Украине – это прописаны административными нормами правила дозволенного поведения для выполнения местными органами государственной исполнительной власти и их должностными лицами своих полномочий, связанных с реализацией общегосударственной политики, по благоустройству территориальных единиц страны и обеспечения прав, свобод и законных интересов граждан.

*Ключевые слова:* административно-правовой статус, Верховная Рада Украины, местная государственная администрация, нормативно-правовой акт, обязанности, органы публичной администрации, понятие, права.

### Summary

**Pastushenko V. A. Administrative rights of local state administrations in Ukraine.** – Article.

The article defines that the administrative rights of local state administrations in Ukraine are the rules of authorised behaviour prescribed by administrative norms for the fulfillments by the local bodies of state executive power and their officials of their powers related to the implementation of the national policy on the improvement of territorial units of the country and the protection of rights, freedoms and legitimate interests of citizens.

*Key words:* administrative-legal status, Verkhovna Rada of Ukraine, local state administration, normative-legal act, duties, public administration bodies, concepts, rights.